

BusinessHalacha.com

a Project of Machon L'Choshen Mishpat

מכון לחושן משפט

Providing Awareness, Education and Service in all areas of Business Halacha.

אונאה

WEEK FIVE

בבא בתרא פג: "אמר רב חדסא" עד דף פד. "יאמר הקונה"
בבא בתרא פג: תוספות "אי לאו"
בבא מציעא נז. מהמשנה עד נז. "ר' יונה"
נתיבות המשפט רנז (א)

THE
NIGHT SEDER
BAIS MEDRASH
TAILORED TO FIT YOUR SCHEDULE AND YOUR NEEDS

וַיֵּלֶךְ מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד
מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד
קָם טוֹשֵׁעַ חַיִּים סִי רִלֵּה
וַיֵּלֶךְ מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד
מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד
קָם טוֹשֵׁעַ חַיִּים סִי רִלֵּה
וַיֵּלֶךְ מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד
מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד
קָם טוֹשֵׁעַ חַיִּים סִי רִלֵּה
וַיֵּלֶךְ מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד
מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד
קָם טוֹשֵׁעַ חַיִּים סִי רִלֵּה

[illegible]

דס"ד אמונה משום
הקונה: ^אשחמתי
זר רב פפא מדקתני
סומקתי היא תרע
גמיא והאי דלא קא
דיון היא דלא ברי
מן העור ^בכמראה
ל ורתם לכן הוא
ה חמה כמראה חמה
כמראה חמה דאילו
ולמאי דסליק דעתן
ומקא צפרא ופניא
ורדי הגן ערן בפניא
גנם ואיכא דאמרי
ין שניהן יכולין לחזור
היא ולא רבנן דרתיא
ין

[illegible]

ואחזק שמקם טעות הוא הלוקה אומר לו איני טעות שאף אני
 לחזקת לקחתים דרע רע יאמר הקונה וסופא נמי רעות
 וינאכלו פיות המוכר חוזר דלמר טעמי וזא לא היה בדעתי למכור
 ואלא אכל אם כל הלוקה לחזור בעלילה וז' עמם שהולו טעין ודורא
 לומר לו אלו לא מכרתם לי אומר לו (ג) בחזקת רעות לקחתם ואני
 מורה קר וכן פירש ריטו וקני מ"ב ולי נדעו דהכי מני טעין ליה
 ודעתיך דלמכור בחזקת רעות כמרתים קר טעין טוב יאמר המוכר
 בשעת מכירה אכל גבי אונאת שמות דרב חסדא שאין אלס יודע
 שזיו של מקד עד שיראה להם ליכא למימר רע רע יאמר
 הקונה וידע היה שקנאו ביוקר דאי היה יודע לא היה וצין אלא
 בשביון דהוא נאמן לטעונו יודע הייתי שרעות הן ואעפ"כ גמרתי
 בדעתי לקחת דכיון שטעונו דלמכור עשיתי לקחתי אכל טעין לא מהימן
 על טעין הייתי יודע דליכא אונאה וגמרתי דלמכור לקחתם דהא ידע

גלו עבד איניס: בורקתי בִּנְנֵה שׁוֹמֵר, שמחתי ארומה ולא שחורה.
היה שני מראות ים נחשן ולא יותר לבנות ולדומות ומדקרי לתלם
לצלגות וללדק שמחתי שׁוֹמֵר שמחתי ארומה ועל שם חמה שהיא
ארומה קר לתשן ארומות שמחתי: יהודי וְלֹא בְרִי. מאור עיניו
לאיניס ברור כל כך מתוך אור שהיא: שמה עיניו אבל כפרה ופינה
שאינס השון ויכר ארומותי המה ורצ פפא לפרש משמתי פא
שמחתי: שמחתי: עמק. הלן נראה עמקן אלא השחור:
לחמא לחמא (יורק א) ואם נצרת לבנה היא ומדומתי
לחמה שמע מינה לבנה היא: וְלֹא רִדִּי מְשִׁיכָא.
היה פרכין לרב פפא מצרייתא ללנה היא לחמא לא היא
לן האי דמקא כפרה ופעה מה היט יכויל לפרש לחמא
שקמקא ואם לבנה היא: בפניא. ששוקעת במערב דחלפא אשתחא
לחמא ומלחמא מכה אס גיהנס נפלה דחלפא במזרח אורדי
עדן שהוא במזרח דכדכיב גן עדן מקדס (בראשית 5):
אִימָא רִדִּי אִימָא. נפלה קמקא מאס דעומדת במזרח
ומלחמא במערב ומלחמא מכה גיהנס שמחתי
נפלה דחלפא במערב ועומד שלה הולך ללד מזרח ומכה צו
רִדִּי וְלֹא רִבֵּן. לכיון דלחמי מין אחד (א) הן אין שניין חורין

ימי ישראל (גליון) מהדוּסיל גרס זבן פירש **הרשבה** בשם רש"י: [1] עיי' רש"ש ופסח
בתיב (רש"ש): [ט] **עיל במבא**: [2] נדעיל של בן עזר הוי (רש"ש פירש):

א ומהתניתין ה"א דרב חסדא תרוייהו מצו הדרי בהו. וסוקרו
והכלו ומתניתין היינו טעמא כפינות ומנאלו רעות דלוקא מלי
הדר ביה ולא מוכר אע"פ שהוקרו משום דלאם בנא מוכר לחזור א"ל
לוקא בנא נחאמיא אע"פ (י) שאמר יפוט ידע אי שכן רעות דטוב טוב
יאמר המוכר אבל במזכר לו שזה חמסנ בשש והוקרו דרב חסדא לא
שיך למימר הכי ולכן יכול לחזור זו אפי' מוכר וסיפא מתניתין
דלוקא ומנאלו יפוט המוכר מצי הדר ביה ולא לוקא אע"פ שהכלו
משום דלוקא מוכר לא נחאמיא ידע הייתי שפוט אע"פ שהיינו
זאמרי דרעות קן דרע רע יאמר הקונה אבל מכר לו שזה שש במסע
והכלו יכול לחזור זו אפילו לוקא דלא שיך למימר הכי קן פ"ה
בסע פרי"י ועוד פרי"י דלרב חסדא מצי הדר ביה תרוייהו
דמתניתין ליכא נמשמע מצי דלאפסר דמתניתין איירי דלא הוקרו
ולא הלאו וכי מנאמיא מאר קא משמע לן קאטריין קדאי דפיות ומנאלו
רעות לא יוכל לחזור זו אפילו לוקא שידע ארעות אע"פ שהמוכר
יאמר שכן יפוט דטוב טוב יאמר המוכר ועדיין זה יש לפסוק סיפא:
הא' שישישא בוסתתי הו"א. פ"ה ה"ר מנחם דנקפא מנייה לערד מן
האדום: **ב**צפרא ח"אא אבי ורוריה וכו' ומשמע דב"ע
במזרח הוא ואפילו למאי דלמזר יסיפא ביה במזרח דכ"פ"ה וכן משמע
במדרש"ל דלרין כוס במזרחו של עולם דכתיב"ל (בראשית ב) הוא הסובב
את כל ארץ כוס הוא הכהן ואל מעדן א"כ (י) עומד במזרח קטמחמא אלא
הלאמר בצרפאית רבה כב"כ"ל. שרומ מורחית קולטת ארץ קלטת ארס
הרשען בצרפאית (עב) (יג) ויגרס את הארץ וישכן מקדס לן עין עדן וגו'
קלטתה קין דכתיב וישב בארץ נד קדמה עדן משמעת דלרס הרשען
וקין במזרחו של עולם"ל היו וסס את עומדים א"כ ג"ע היה במערב
העולם קדמה לומר (ה) דמזרח דקרא היינו קדס של עולם שאלץ ג"ע
הייתי קדמה עדן הקדס העולם שאלץ קן דרס הוא דלמזר בצ"ע
שרומ מורחית קולטת ארץ רוח העולם של עולם ואל של עין דלרס:
י"ן

ליקח. מתני' היא ומאי קמיל' אי ממתני' הוה אמרנא דרב חסדא תריווהו מצו הדרי בה דיינו טעמא דמוכר מצי הדר ולא לוקח משום דרע רע יאמר הקבוצה והשתא הוה יסות לא

תורה אור השלם
(א) רע רע יאמר הקוֹנֵן
וְאֵל לֹא אֵן יִתְהַלֵּל:
[מסל ב. ד.]

ב) וראה הבית את
הקע (וזה מראה)
עמוס מן העיר ובו שנה
זהב דק וסמא את
הבית נתק הוא צרעה
הראש או הוקן הוא

ליקוטי רש"י

וּמִרְאֵהוּ עֲמוּק
הַיָּד. עֲמוּק דִּמְיֵי שֵׁשׁ
כִּמְרֵחַ חֹמֶה שְׂרָאִית
עֲמוּקָה שֶׁל מֵן הַנֶּגֶז
(כְּמוֹת מ.א.). כִּמְרֵחַ
הַיָּד עֲמוּקָה מִן הַצֵּל
לֹא יִדָּק קִלְמֵי אֲחֵרֵי
נִרְאִים עֲמוּקָה
(ד.). חֹמֶה אֲנִי אֶל נִרְאִית
עֲמוּקָה וְכֵן כֹּל לֵק וְשִׁמִּי
נִסְגַּר נִרְאֵה הַנֶּגֶז עֲמוּקָה
כִּן הִרְאֵה לִנְסֵה הַיָּד
(חֲזוֹן מ.א.).

הנהגות וציונים

(6) תיבות "ולא מוסר"
 ליתא במשנה לעיל פס'
 ע"ב: (3) המהרש"ל
 בדפו"ר הגיה ודו"ק
 וצמוד כמחשבים וכן
 הגיה בתוס': (2) שייך
 לעיל (גליון: (7) ע"ס
 (גליון: (8) בשו"י (ד"ס)

אין אונזערע זאכן וועט זיין א גוטע
שולפנינו במקום טוב טוב
כ"י פ"י רע רע יאמר כ
צ"ל: [פ] צ

טעות להכי אצטריך לאשמועזען רב חסרא א״צ״ג דלא רמא למתני׳ כדארזן לעיל קסבר נמי רש"י
לא חזינא כולי יומא, דהתיי' סומקא: משום נהורן הוא ולא כרי, מחמת שמאד היום
שנאיט עמקה מן הצל' היכא דזרחת בתוך הבית ואינע עמקה וחתם לבן הוא הנגע
הנגע לבן הוא והכא אדום החמה כרב פפא: ולמאי דסליק אדעתא מעיקרא דקא סב

כִּי, אִז יִתְהַלֵּל הַלּוֹקָה בְּמִסְתָּו: אֲנִי דִקְדָּנִי שְׁחֵמִיתִי קִמְרִי רַב פֶּסַח בְּמִלְתָּא דְחֻמָּה (ג) וְהָאִי רַב: מִיִּתְבִּיב וְתִרְאֶהוּ שֶׁל נִגְע עֲנֻק מִן הָעוֹר וְלֹא עֲמוֹק עֲמוֹק מִמֶּנּוּ אֵלָּא כְּמִרְאָה חֲחֻמָּה וְיֵאָדָּא לְרַב פֶּסַח, וְשִׁנֵּי דְלִיק דְּהָאִי וְתִרְמָה לֹה לִנְגַע לְעוֹמֶקָא וְלֹא כְּמִרְאָה חֲחֻמָּה דְאִילוּ הֵחָא

ל' לו לא יתהלך. (ג) ל'ל דמחיה מיתקחי היל. (ג) אילי ל'ל דק סתוך למרה.

חשק שלמה על רבינו גרשום (א) גי' דעט רע דע יאמר הקדמה

(ח) תוספתא דדמאי פ"א
[הט"ז]: (ג) דלמי פקח ה
[מסכתא ג] א: צימות פ"א
קדושין מ: זנא זמורה
פ: קמא זמורה ה
(ד) דלמי פקח ה [מסכת
ג] א: [ממורה זו] לקמן
(ו) [שנעומו מנ:]
(ז) ע"י תוס' ב"ב פ"ד ד"ה
הלכותב ושמ סא: ד"ה
ש"מ, (ח) [ע"י חוס'] לקמן
[ג] א: (ט) [זכור בטהרה]
ק"ב: [א] ליעיל גה:
ב"ק מ"ב א: דמאי
פ"ג מ"א וע"ש בר"ש,
(מ) [וע"י הטעם חוס']
קדושין מ: ד"ה אש
א"תן.

(א) רש"י ד"ה מפני
וכו' ולא אמרו. נ"צ ע'
צפי' הר"ס צפ"צ דמעשר
שני משנה ו' דהה טעם
זה בטוב טעם וכתב טעם
אחר על זה שאינו נוטל
היפה כו' ע"ס:

(א) וְלֹא תִשָּׂאוּ עָלֶיךָ
חֶמָא בְּהַרְיָמָכֶם אֶת
חֻלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְאֶת קִדְשֵׁי
בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלִלּוּ
וְלֹא תָמוּתוּ:

בְּשַׁעֲרֵי מַעֲשֵׂה וַיִּגְנֹךְ
וְתִירְשֶׁךָ וַיִּצְהָרְךָ וּבִכְרַת
בְּקָרְךָ וּצְאֻנְךָ וְכֹל נִדְרֶיךָ
אֲשֶׁר תִּדְּרַת וְנִדְבָתֶיךָ
וְתִרְוַמַת יָדֶיךָ:
[דברים יב, יז]

[6] "אותו" ליתא ברשע
בבתי", וכמו בבבלי
במעיני [3]
במכה
ארשטו און ב' **ל**
שולמו, וז"ל בירושלמי
ובמשנות דפרי' ובתי",
וזה לקמן דנ עיב:
[7] "יבין דאמר כח
של נחשת מרוחק און
שלא מרוחק לא"
ליתא בבתי", [7] כתי'
ודרבי: [8] נדעיל
(באדא), [9] הרי"
(באדא), [10] נדעיל
בבבלי: (ביש)
[11] כתי' ונמרי: לא שייך
(בנמרי ונמרי ד' דול)
דאן מרת **חנה**
ארבעה וחסדשה יתמי
אלא שבור ושהי' בלבי:
[12] בבתי' נוסף **משי**:
[13] ודעיל **מאדא**
אחד ודעיל וכו':

ע' בבא מצ"עא **נו.**

קמח א מיי פ"ד מהל'
מנעש ער אל' ו
סמנ עשן קטן;
קמח ב מיי פ"ד מהל'
מנעש הלס; ו
קג א מיי פ"ד מהל'
מנעש הלס; ו ופ"ו
מהל' וצורס אל' א
קגד ד מיי פ"ד מהל'
הדומס אל' א
טור ד"ר פ"ד מהל'
קגה ב מיי פ"ד מהל'
מנעש הלס; ו
קגו ו מיי פ"ד מהל'
מנעש אל' ח סמנ
לאזן קע טושע' ער פ"ד
רבו טעף עט;
קגז ו מיי פ"ד מהל'
גניגה אל' א והל'
ז טושע' אל' ג סמנ
עשן עט;
קגח ד מיי פ"ד מהל'
צמירוס טושע' א
סמנ עשן פ"ד מהל' ח
ס"ר סן טעף אל' וסעקן מ
ופ"ו לז טושע' א ופ"ו טש
טעף א;

וְלֹא תִשָּׂאוּ עָלָיו חֲטָאֵי.
אִם תִּרְמִיזוּ אֹת הַיֵּהוּדָה
שֶׁנָּחֲשָׂה חֲטָאֵי אֶת
קִדְוֵי יִשְׂרָאֵל חֲטָאֵי לְמַעַן
[דַּרְשׁוּקִין מ:ד]. חֲטָאֵי
תִּרְמִיזוּ מִן הַיֵּהוּדָה עָלָיו
חֲטָאֵי שֶׁלֹּא עָשִׂיתָ מְזֻזָּה מִן
הַיִּתְחַבֵּר [רַשְׁבַּיִם ב' ח' א']
[קמג]. אִם תִּרְמִיזוּ חֲטָאֵי
כְּלוּמָר מִן הַיֵּהוּדָה אִם אִם
תִּרְמִיזוּ מִן הַיֵּהוּדָה עָלָיו
חֲטָאֵי חֲטָאֵי חֲטָאֵי
שֶׁהִתְחַבְּרָה מִמֶּנּוּ
שִׂיחַ רַע עָלָיו חֲטָאֵי
לְהַתְלַחֵץ אֶל הַיֵּהוּדָה
וּלְחַלְּוֶהָ. וְיִשְׂרָאֵל חֲטָאֵי
בְּיָדָה. אִם לֹא עָשִׂיתָ מְזֻזָּה
מִן הַיֵּהוּדָה וְיִסְחֹר וְיִסְחֹר
הַיֵּהוּדָה [רַשְׁבַּיִם ב' ח' א']

הַלֹּקָח מן הנחתום. הכי איתא
ממנ' דדמאי פ"ה הלוקח
מן הנחתום מעשר מן החמה על
הצוננת ומן הצוננת על החמה ואפי'
מדפוסים הרבה דצרי ר"מ רבי
יהודה חוסר שאני אומר חטים של
אמש היו משל אחד ושל היום משל
אחר הלוקח מן הפלטנר מעשר מן
כל דפוס ודפוס דצרי רבי מאיר
רבי יהודה אומר מאחד על הכל
והשאר קשה מאי קאמר בשלמא מן

וגם הדפוסים משווים מוכח מילתא דמשני בני דהם לקח אלב בשינוי של דפוסים לחדא אפי' בפלגור לא חייש רבי יהודה: **נשיאותא** חטא דבזה, ואם תאמר דלמנא נשיאות חטא משום דלובלו בלא הפרשה אחרת וי"ל דנמשמע קרא דהפרשה גרידא הוי נשיאות חטא⁽²⁾: יא

זה מפרש את החיזוק על הפטור ואין שם מעשר חל עליו ונתן טבל לכהן או מן הפטור על החיזוק ואין שם מעשר חל עליו ונמנא שאין שכנגדו מתוקן לא חיישין בדמאי להכי ותליין למימר מחד בצרא וצ"ל עשו חיזוק חל תורה בשללמה מן הכוונה לא הבחנה החמה ואע"פ שהחמה יפה מן הנוגתה לא חיישינו בדבר צ"ל ואע"פ:

3. THE FIRST TWO FACTS ARE NOT TRUE 55512

משפט הכהנים - חידושים

משפט האורים - ביאורים

רבו [א] שוה שש בחמש. הוא שמות מקם, אלל [אלל] המעות שנתן הוא יתר משמות, ושוה שש הוא שמות מעות ופחות משמות לשווי המקם, ואפילו הכי כל שש שמות מנד אחד הוא אונאה ואין משגיחין על השני צין הוא ציטול מקם או מחילה.

סמ"ע (ס"ק ג').

[3] דרך הכף למחול. הטעם, שכן הוא דרך מקם וממכר שאין הלוקח ומוכר יכולין לזמנם ולכוון המקם, לכך מוחלין עד שמות. סמ"ע (ס"ק ז').

[ג] המאנה אינו יכול לחזור. שלא יהיה חוטא נשכר. סמ"ע (ס"ק ו').

[7] דאף המאנה. הטעם, דכל זמן שלא נתרצה המתאנה לא נגמר המקם עדיין, לכך שניהם יכולין לחזור, מה שאין כן כשכבר מתרצה או שהוא אחר זמן כדי שיראה, דלא גילה המתאנה דעתו כלל, הוי כאילו נתרצה מעיקרא. סמ"ע (ס"ק ח').

הלכות אונאה ומקח מעות

סימן רכו

עד כמה הוה מחילה או חזרת האונאה, ושלח שמעה, ואחים שחלקו ומעו

ובו ל"ט סעיפים

א אסור להונות את חברו בין במקחו בין בממכרו. ואיזה מהם שאינה, בין לוקח בין מוכר, עובר בלאו.

ב כמה תהיה האונאה ויהיה חייב להשיב, שתות בשות. ביצר, הרי שמכר שוה [א] שש בחמש או שוה שבע בשש, או שוה חמש בשש, או שוה שש בשבע, הרי זה אונאה ונקנה המקם, וחייב המאנה לשלם האונאה ולהחזירה בולה למתאנה.

ג היתה האונאה פחות מזה בכל שהוא, כגון שמכר שוה שבעים בששים ופרומה, אינו חייב להחזיר כלום, שכל פחות משתות [3] דרך הכל למחול בו.

ד היתה האונאה יתירה על השתות כל שהוא, כגון שמכר שוה ששים בחמשים פחות פרומה, בשל המקם והמתאנה יכול להחזיר החפץ ולא יקנה כלל, אבל [ג] המאנה אינו יכול לחזור, אם רצה זה וקבל. (ויש אומרים [א] דאף [7] המאנה יכול לחזור בו, אלא אם כן נתרצה המתאנה פעם אחת, או שמתק יותר מן השיעור שיצטרך כסמך סעיף

יאר נתיב

(א) עיין סמ"ע ס"ק ח' וכו'. וז"ל: "וי"א דאף המאנה יכול לחזור. דכיון שהמתאנה יכול לחזור, לא נגמר המקם מעולם, משום הכי גם הוא יכול לחזור, אלא אם כן אם נתרצה המתאנה פעם אחת, דאז מיד נגמר המקם, וגם הוא אינו יכול לחזור. ואע"ג דכתב הטור בסוף סי' שלפני זה וצ"ק ק"ו (עי' שו"ע שם סעי' ט') דהיכא דעילל ונפיק אזורי כיון שנתבטל המכר לגבי המוכר נתבטל גם גבי לוקח, ואפילו אם נתרצה המוכר יכול הלוקח לחזור בו, אלא שידו על התחמונה. שאני התם דמיד שמעיל ונפיק אזורי אזי נגלה שלולי צריך המעות לא היה מוכרו, ונתבטל המקם מיד כשלא נתנו לו, משום הכי אף שנתרצה אח"כ לקיים המקם כיון שכבר נתבטל יכול הלוקח לחזור

(ב) ממילא שוב אינו יכול לבטל הקידושין. ואע"פ ששעת הקידושין נראה שעדיין לא נגמר המקם כיון שהמוכר עדיין יכול לחזור בו, מ"מ לאחר שיתרצה המוכר יכול המקם למפרע, לכן יכול לקדש קודם הרישוי, ולאחר שיתרצה המוכר יחולו הקידושין למפרע.

(ג) לתוס' בבבא מציעא דף נ' ע"ב בד"ה ואילו יתר על שתות. וז"ל: "ואילו יתר על שמות שניהם חוזרים. וא"ת דצפרק הספינה (צ"ב

יפלם נתיב

יש לדמות הא מילתא לדין המוכר חפץ ונמצא בו מום שכתב הרמ"א בסוף סימן רל"ב שיש לו דין בעל חוב שמשלם מעות דווקא ואינו משלם לו קרקע, ומשמע דלאו גזלן הוא אלא לזה, וכ"כ בקצוה"ח (סימן ס"ו סק"ד) ובנתה"מ (שם סק"ה) דבמקח טעות הוי המעות הלואה ביד המוכר, מכיון דהלוקח נתנם למוכר אדעתא שיוכל להוציאם, יעו"ש, ולפ"ז נראה דיכול הוא לקדש אשה באלו המעות, וא"כ ה"נ נימא באונאה יותר משתות שהמעות הלואה ביד המוכר ויכול לקדש בהם אשה. וצ"ע.

אמנם גם בהאי דינא דמקח טעות נסתפקו המשנה למלך (פ"ה מאישות ה"ז) והמתנה אפרים (הל' גזילה סימן כ"ג) אם המעות הן גזילה או הלואה. עיי"ש.

קידש המוכר אשה בדמי האונאה

א. אבל אחר שכבר נתרצה המוכר וכו' שוב אינו יכול לבטל הקידושין. אבל אם חזר בו המוכר פשיטא שהקידושין בטלים, דהא איגלאי מילתא שלא היה החפץ של הלוקח, ונמצא שקידש בדבר שאינו שלו.

והנה דברי רבינו הם באופן שהלוקח הוא המאנה וקידש אשה בחפץ שקנה, ויל"ע בדין אם אינה המוכר את הלוקח ביותר משתות, וקידש המוכר אשה באלו הדמים אם היא מקודשת, אם המעות גזילה בידו או הלואה בידו, ועיין בטור"ז (אהע"ז סימן כ"ח ס"ק י"ט) שנוקט דהמעות גזילה הם בידו ואינו יכול לקדש בהם אשה. ויל"ע בזה, דלכאור

משפט האורים - ביאורים

מטעם הנ"ל שלא יהיה חוטא נשכר. ואם כן ב"ש לומר דאין המקח נגמר עד אחר שנחלצה המחלוקה, וממילא אין הקדושין שבנתיים חלין כלל.

ומבבל מקום נראה כדברי הסמ"ע, (הראשון) הו' כגילוי מילתא למפרע שהמוכר לא היה רוצה לחזור כלל, וממילא המקח קיים למפרע. וקצת רצוה לזה, בנושא ונותן באמנה בסעיף (כ"ח) [כ"ז] בש"ך ס"ק ט"ו דאף אם (אונה) [אניה] להמוכר דהמקח קיים, ומשמע אפילו אם היה המוכר הראשון ישראל, מכל מקום כשאין המוכר הראשון מבטל המקח, דנתקיים המקח להלוקח הראשון, ממילא נתקיים גם נגד הלוקח השני, ולא אמרינן כיון דבשעת מכירה מכר דבר שאינו שלו ממילא נבטל המקח, אלא ודאי דכשאין המוכר הראשון מבטל המקח, נתקיים המקח למפרע.

(ב) כדי שיראה לתגר. (ד) עיין ש"ך ס"ק ד', עד גמגו דיכול לה

י"א **נתיב**

דף פג: ושם פד. ד"ה אי לא) אמר רב סאדא מכר לו שוה ה' צו' והוקר ועמד על ח' לוקח יכול לחזור צו ולא מוכר, דאמר ליה לוקח אי לאו דאזינתי לא מצינן הדד צך כו', וה"ג אמאי מאנה יכול לחזור נימא ליה נמי המתאנה אי לאו דאזינתי כו'. וי"ל דהכא כיין שהוא יותר משמות ה"ל רחוק מן המקח יותר מדאי וכאילו לא מכר כלל, דה"ל כיין ונמא

יפּלם נתיב

אימתי נגמר מקח כשיש בו אונאה

ב. דאין המקח נגמר עד אחר שנתרצה המתאנה. לכאורה נראה שנחלקו בזה הראשונים, דהנה אהא דקאמר רב חסדא (בב"ב פ"ג): מכר לו שוה חמש בשש והוקר ועמד על שמנה לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר משום שא"ל אילו לא אוניתן לא הוה מצית הדרת כך השתא דאוניתן מצית הדרת כך (והיינו דס"ל דבאונאה שותו יד המתאנה על העליונה) אם רצה אומר לו תן מעותי ואם רצה יכול לבטל המקח, כמבואר בראשונים (שם כתב הרא"ש (סימן י"ד) וז"ל: ואם אין הלוקח רוצה לחזור בו אלא תובע אונאתו מן המוכר, יש אומרים שצריך להחזיר לו אונאתו דכיון שאם תבע קודם שהוקר היה צריך להחזיר לו אונאה, גם עתה נמי כשהוקר ברשותא ידידיא אייקור. וה"ר יונה כתב שאין יכול לתבוע אונאתו, דכיון שהיה יכול לחזור בו לא נתקיים המקח עד עתה, ואין המתאנה יכול לתבוע אונאתו אלא כשיש שם אונאה בשעה שהמקח מתקיים. ועוד דקדק מלשון הטעם שנתן רב חסדא לדבריו, דאם איתא דסבר רב חסדא דכל זמן שהלוקח חפץ במקח איגלאי מילתא שנתקיים המקח מתחילה ולעצמו הוקר, א"כ למה ליה דדחיק ונסבי טעמא משום דא"ל אי לאו דאוניתן וכו' דה"ל למימר כיון דהשתא איתרצאי במקח ברשותי אייקר דאיגלאי מילתא למפרע שחל המקח מתחילה וחייב נמי ליתן דמי אונאתו, אלא ודאי לא חל המקח אלא בשעה שמקיים אותו מי שנתאנה. ע"כ.

ומשמע דפליגי הראשונים בכ"מ שיכול המתאנה לבטל המקח וקיים את המקח, אי אמרי' שהוא מתקיים רק מכאן ואילך או מעיקרא.

ויעיין מחנה אפרים (הל' אונאה סימן י"ב) שכתב דפלוגות הראשונים שהיבא בסעיף זה אם יכול המאנה לחזור עד שלא נתרצה המתאנה בהא תליא, דרבינו יונה לשיטתיה דס"ל שבשעה שמתרצה המתאנה הוא

משפט הכהנים - חידושים

[ה] אוֹלֵינָן בְּתֵר הַמִּקְחָה. הַטַּעַם, דְּכָל שֶׁאֵין שָׁם שְׁמוֹת עָלָיו מִשּׁוּם
זֶה, אוֹלֵינָן בְּתֵר הַמִּקְחָה בִּין שֶׁהוּא מִחִילָה אוֹ בִּיטּוּל הַמִּקְחָה.
סמ"ע (ס"ק י"א) וט"ז (סעיף ג').

[1] מותר לכתחילה. הטעם, דגם אחר יקבלנו ממנו ואין לו הפסק. סמ"ע (ס"ק ט"ו).

[1] ואם שהיה יותר. ואם לא נתן
עדיין המעות, צמיגו דהיה יכול
לומר פרעתי, נאמן גם כן לומר לא
נחלתי, ונריך עיון. ש"ך (ס"ק ד').
ועיין ביאורים (ס"ק ז') דגבי פחות
משות לא מהני מיגו.

ז' (טור בשם הר"י והר"ש). מכר לו שזה ס' בנ"א או להיפך, לליכא כאן אונאה שחזת, ולגבי אחד הי בטול מקח ולגבי שני מחילה, [ה] אוליין בחר המקח הן לענין בטול מקח הן לענין מחילה, דטעו אינשי במקח ולא במעוה (מרדכי פ' הובב).

ה אין המאנה חייב להחזיר עד שתהיה האונאה יתר על פרוטה. היתה פרוטה בשוה, אינו מחזיר. (וי"א דמיז להחזיר פרוטה)

ו יש להסתמך אם מותר להונות את חבריו במכרות משתות, אם יש באונאה שוה פרוטה. אבל מטבע, כל זמן שלא הגיע לכדי אונאה [ו] מותר לבתחלה להוציאה כיפה.

ז עד מתי יכול לחזור ולתבוע אונאתו בשתות ולבטל המקח ביותר משתות, עד (ב) כדי שיראה לתגר או לקרובו. [ז] ואם שהה יותר, אינו יכול לחזור ולא לתבוע

(ג) כדי שיראה לתגר. (ד) עיין ש"ך ס"ק ד', עד גמגו דיכול לומר נמתי יכול גם כן וכו'. וזה דוקא בשמות ואחר כדי שיראה, אבל

י"א **נתיב**

חומץ חומץ ונמצא יין דשניהם חוזרין (שם דף פג:). וה"ר יצחק בר' מרדכי
מירץ דהם כשאין הלוקח מובע אונאמו לכך אין המוכר יכול לתזור בו,
אבל הכא מיירי כשמתאנה מובע אונאמו ולכך המאנה יכול לבטל המקח",
ע"כ.

(ד) עיין ש"ך מ"ק ד'. ראה חידושים ס"ק ו'.

יפּלם נתיב

מקיים את המקח מכאן ואילך, ולפיכך עד שלא נתרצה יכול אף המאנה לחזור, וזהו סברת הדיעה השניה. משא"כ הדיעה הראשונה שהוא דעת ריב"ם (בתוס' ב"מ נ: ד"ה ואילך) ודעימיה סברו דבשעה שמתרצה המתאנה הוא מקיים את המקח למפרע, וממילא לא מהני מידי חזרת המאנה כיון שאיגלאי מילתא למפרע שכבר היה מקויים מעיקרא. ועיי"ש במחנ"א שהכריע דאם מה שנתרצה המתאנה הוא מחמת שגמר בדעתו דניחא ליה במקח אף שנתאנה הרי המקח מתקיים מעיקרא, אבל אם הוא מתרצה מחמת סיבה חדשה כגון שהוקר החפץ איז המקח מתקיים למפרע.

אמנם מדברי רבינו כאן מוכח דלא בהא תליא, דהא הסיק דהעיקר כהסמ"ע שהוא מתקיים למפרע, ואף שהרמ"א פסק שיכול המאנה לחזור בו עד שלא נתרצה המתאנה, ומשמע דאפי"ה שייך לומר שהוא מתקיים למפרע אם נתרצה המתאנה והמאנה עדיין לא חזר בו. ועיין מש"כ לבאר בע"ה ביוסף נתיב (ב') סברת הדבר דלכא' אם ע"י רצוי המתאנה מתקיים המקח למפרע א"כ איך יכול המאנה לחזור בו.

שיעור חזרת אונאה בלוקס שלא נתן מעות

ג. מיגו דיכול לומר דנתתי וכו'. עי' פתחי תשובה (סק"ב) שהביא בשם הפוסקים ג' סברות להא דנאמן הלוך לומר לא נתתי, א', משום מיגו דנתתי, וכמו שהביא רבינו (ואף שבקצה"ח סק"ג כתב שהוא מיגו במקום חזקה, דחזקה שאחר שעבר זמן כדי שיראה לתגר ודאי מחל, צ"ל דאיהו ס"ל דאין זה חזקה איתמא כ"כ, וכ"כ בשער משפט), וכ"כ רבינו לקמן סימן רל"ב (סק"א) שאינו נאמן אלא משום מיגו. ב', דכל שהמעות בידו אינו ממנה לברר האונאה, ולא נתנו בזה שיעור כדי שיראה לתגר. ג', דדווקא כשהמעות ביד המוכר שייך מחילה, אבל כשהמעות בידו לא שייך מחילה. ועיי"ש שהאריך בזה, והביא נפק"מ להלכה.